Datum	Arch. Adviesnr.	Behandeld door	Telefoonnummer
5-3-2025	MP25a7		14 0412

Onderwerp	Aantal bijlagen
Besluit t.a.v. BAAC-rapport V-24.0740	2

Locatie: Amsteleind Zuid en Kleinussen te Oss (bijlage 1)
Aanleiding: Herontwikkeling woningbouw

Inleiding

In opdracht van de gemeente Oss heeft BAAC een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in plangebied Amsteleind Zuid en Kleinussen te Oss. De aanleiding voor het onderzoek is het plan om binnen het gebied op grote schaal woningbouw te ontwikkelen. Hierbij bestaat een gerede kans dat archeologische waarden vernietigd zullen worden. De resultaten van dit onderzoek zijn verwoord in het rapport van van Putten, 2025[1]. Zie bijlage 2 voor een samenvatting van dit onderzoek en het selectieadvies. Op basis hiervan kan een besluit ten aanzien van het vervolgtraject worden genomen.

Rapportbeoordeling

Het conceptrapport van januari 2025 is door gemeente beoordeeld. Het rapport is degelijk opgezet, uitgewerkt en onderbouwd. Het rapport diende op een aantal punten te worden aangepast (zie separaat aangeleverd rapport, waarin de toetser opmerkingen heeft geplaatst). Het rapport is inmiddels op een goede manier aangepast. De versie van februari 2025 betreft de door de gemeente goedgekeurde versie van het rapport. Het rapport bevat voldoende informatie om tot een besluit ten aanzien van het vervolgtraject te kunnen komen.

[1] Putten, M.J. van, 2025. Gemeente Oss. Plangebied Amsteleind Zuid en Kleinussen te Oss. Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC-rapport V-24.0740. BAAC, 's-Hertogenbosch.

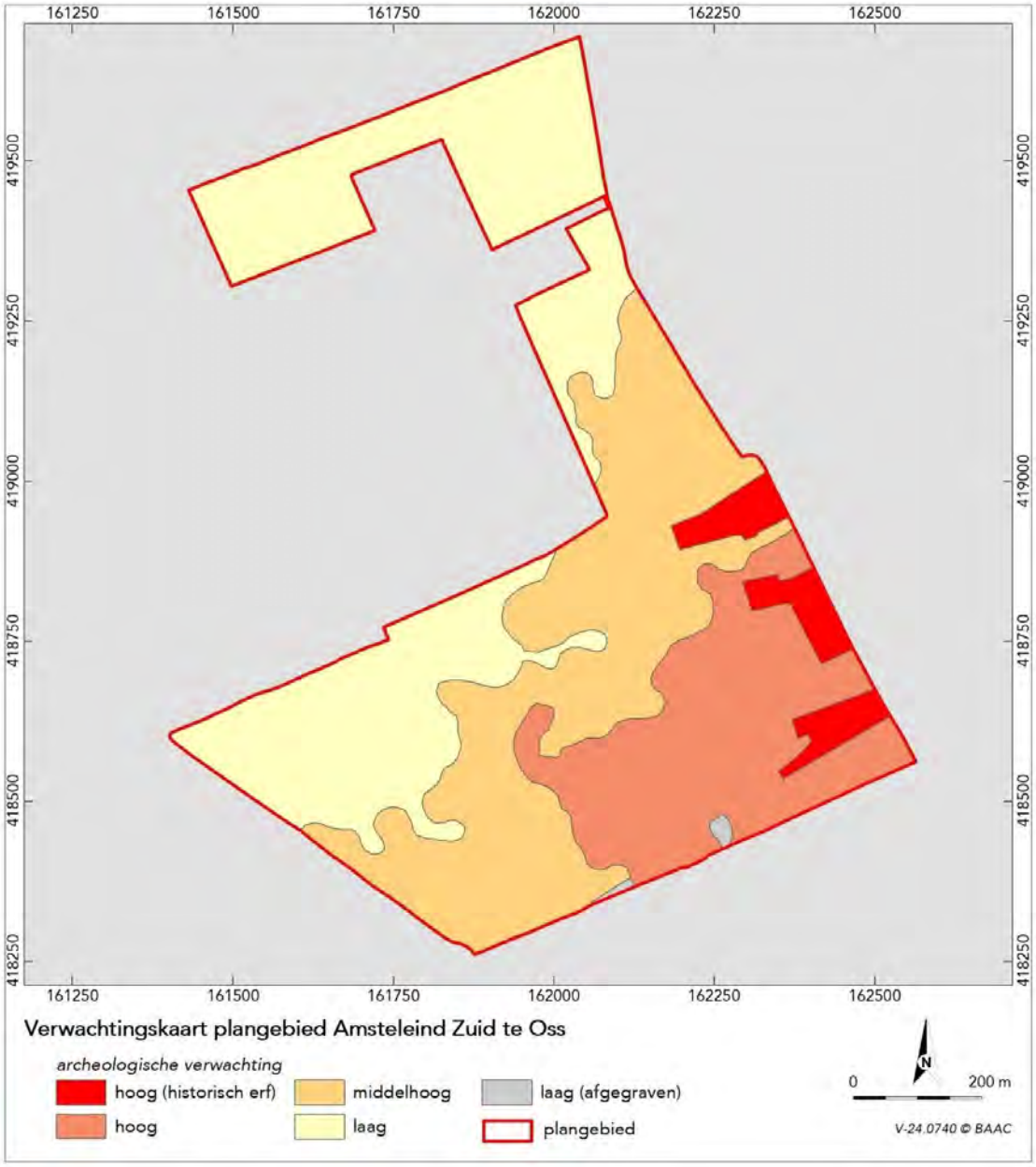
Besluit ten aanzien van vervolgtraject

De gemeente Oss neemt het advies van BAAC **deels** over:

- BAAC adviseert de historische erven te ontzien bij de plannen. Als dat niet mogelijk is, wordt een archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. De gemeente neemt dit advies over.
- Voor de gebieden met een hoge en middelhoge archeologische verwachting adviseert BAAC een karterend booronderzoek uit te laten voeren. Dit onderzoek wordt geschikt geacht om vindplaatsen met een omvang van 500 tot 2000 m2 te kunnen traceren waarbij voornamelijk een strooiing van aardewerk wordt verwacht. De gemeente neemt dit advies **niet** over. Het is namelijk de vraag of bij een eventuele vindplaats een strooiing van aardewerk aanwezig is. Onderzoeken uit de directe omgeving op het zand (o.a. het onderzoek bij de Gewandeweg) laten zien dat er nauwelijks aardewerk aanwezig is, zeker in geval van Bronstijdvindplaatsen. De opgetekende vindplaatsen bestonden hier met name uit grondsporen. Vondsten waren schaars. Het is dan ook de vraag of deze vindplaatsen kunnen worden opgespoord met karterend booronderzoek. De kans lijkt groot dat deze gemist worden. Vandaar dat het advies tweeledig is:
    - Proefsleuvenonderzoek heeft vanuit de gemeente de voorkeur. Het grootste deel van het gebied - dat in aanmerking komt voor vervolgonderzoek - dient dan ook middels proefsleuven verder onderzocht te worden.
        - Het gebied met een hoge archeologische verwachting moet door middel van regulier proefsleuvenonderzoek (10% dekkingsgraad) onderzocht worden.
        - Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt vervolgens bepaald hoe het overige gebied (middelhoge verwachting) onderzocht moet worden: regulier (10% dekkingsgraad), alleen steekproefsgewijs (lagere dekkingsgraad) of vrijgave.
    - Kleinere gebieden binnen Amsteleind kunnen eventueel ook onderzocht worden door middel van een karterend booronderzoek. Hiervoor komen bijvoorbeeld de gebieden in aanmerking waar betredingstoestemming voor grootschalig onderzoek lastig te verkrijgen is.

  Achteraf kunnen dan beide methoden met elkaar vergeleken worden. Voor de toekomst wordt dan misschien duidelijker welke methode het meest geschikt is om vindplaatsen op te sporen in het overgangsgebied tussen het zand en klei.
- Voor een deel van het plangebied geldt een lage archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische waarden. BAAC adviseert om dit gebied vrij te geven voor de ontwikkelingen. De gemeente neemt dit advies over. Vervolgonderzoek is hier niet meer nodig.

Zie ook onderstaande verwachtingskaart van BAAC voor de onderscheiden gebieden.

Voor de verdere (plan)procedure betekent dit het volgende:.

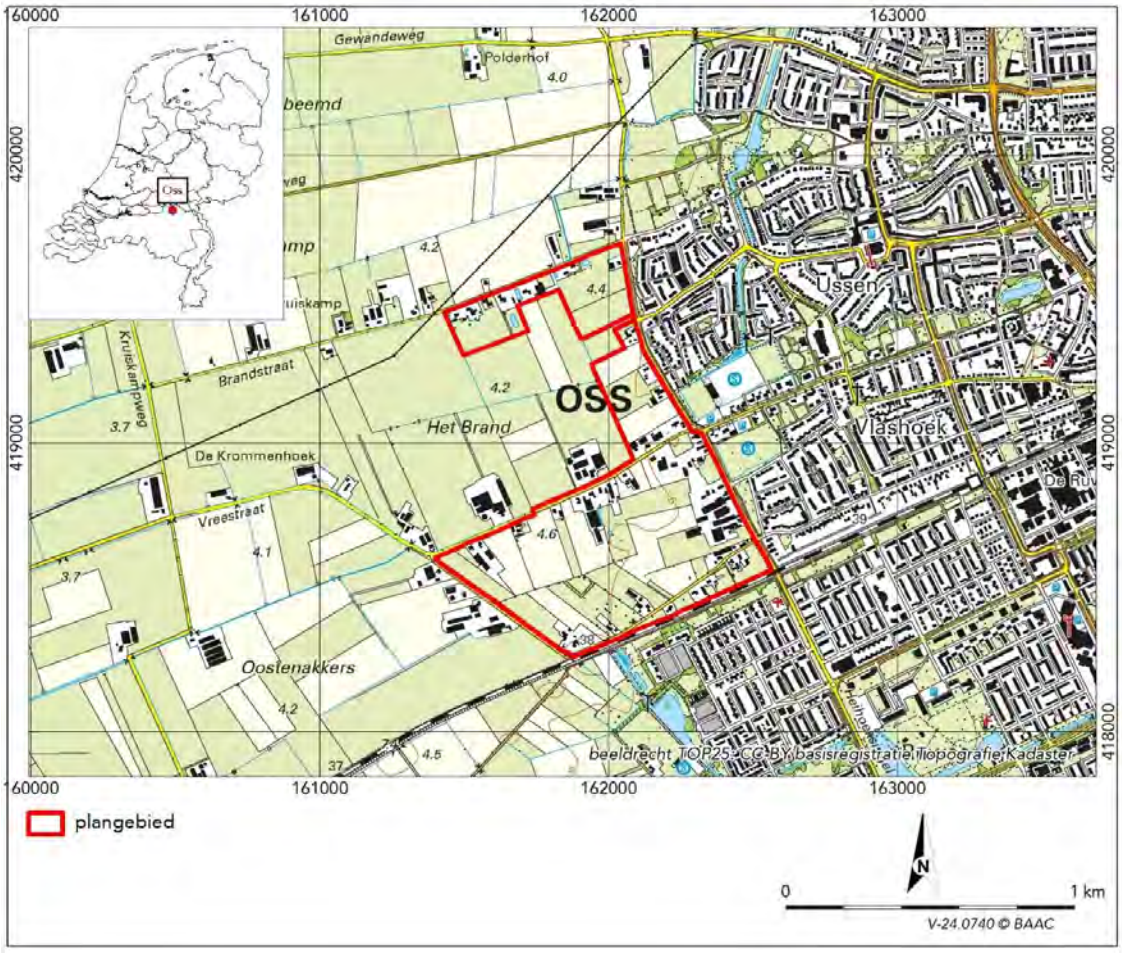
- Om versnippering te voorkomen, de totale kosten te beperken en de ambtelijke procedures te verkorten, is het wenselijk om het archeologisch vervolgonderzoek zo vroeg mogelijk in de planvorming-/uitvoering uit te voeren.
- Het karterend booronderzoek en/of het proefsleuvenonderzoek dienen vóórafgaand aan de vergunningsaanvraag te worden uitgevoerd. De uitkomst van het onderzoek kan namelijk leiden tot aanvullende voorwaarden in de vergunning (archeologische begeleiding, opgraving, bescherming).

- Gravend onderzoek dient te worden uitgevoerd op basis van een Programma van Eisen (PvE) dat dient te zijn goedgekeurd door de gemeentelijk archeoloog.
- De aanvang van het archeologisch onderzoek dient twee weken voor de start aan de gemeentelijk archeoloog te worden gemeld per email (m.peeters@oss.nl).
- Er geldt ten alle tijden een meldingsplicht bij het aantreffen van archeologische resten.

Zolang het terrein een(te verwachte archeologische waarde heeft en het terrein nog niet volledig is onderzocht (definitief vrijgegeven), dient deze planologisch beschermd te blijven in het omgevingsplan.

Gemeentelijk Archeoloog, gemeente Oss

Bijlage 1. Ligging plangebied

Bijlage 2. Samenvatting onderzoek

Bureauonderzoek

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied zich in een terrassenlandschap bevindt, waar in de ondiepe ondergrond grove rivierzanden en -grinden van de Formatie van Kreftenheye voorkomen. De grove rivierzanden en -grinden zijn in het plangebied en omgeving naar verwachting afgedekt met een relatief dun pakket dekzand.

Het landschap loopt van noordwest naar zuidoost op. In het noordwesten bevinden zich de wat lagergelegen dekzandvlakten, in het zuidoosten bevinden zich de wat hoger gelegen dekzandwelvingen.

Ter plaatse van het plangebied worden vier bodemtypes verwacht. In het uiterste, laaggelegen noordelijke deel betreft het een vlakvaagrond. In het centrale deel worden beekeerdgronden verwacht terwijl in het wat hoger gelegen zuidoostelijke deel, op de dekzandwelvingen een laarpodzolgrond en een gooreerdgrond worden verwacht. De verwachting is dat het landschap grotendeels is afgetopt. Naast dergelijke verstoringen als gevolg van agrarisch grondgebruik worden binnen het plangebied geen grootschalige verstoringen verwacht.

Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat begin 19e eeuw drie clusters met boerenerven aanwezig waren binnen het plangebied.

Rondom het plangebied zijn in het recente verleden al veel sporen van bewoning in kaart gebracht. Zo zijn in de nabijgelegen wijk Ussen tijdens diverse onderzoeken in het vierde kwart van de vorige eeuw sporen van nederzettingsterreinen uit de ijzertijd en de Romeinse tijd aangetroffen. Ook op terreinen pal naast het plangebied zijn sporen uit deze perioden aangetroffen. De kans bestaat dat deze nederzettingsterreinen (deels) doorlopen tot binnen het plangebied. Het kan hierbij gaan om erven of off-site structuren.

Op basis van de landschappelijke ligging en de verwachte bodemopbouw wordt aan de laaggelegen dekzandvlakte in het noordwestelijke deel van het plangebied een lage verwachting toegekend op vindplaatsen uit alle perioden. Aan de dekzandwelvingen, dus de wat hoger gelegen zuidoostelijke helft van het plangebied wordt, conform de gemeentelijke verwachtingskaart, een middelhoge tot hoge verwachting toegekend op sporen van bewoning vanaf het laat-paleolithicum tot en met de volle middeleeuwen. Voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd geldt voor het plangebied een lage verwachting, met uitzondering van de binnen het plangebied aanwezige historische erven. Deze krijgen een hoge verwachting toegekend voor erf gerelateerde resten uit de late middeleeuwen-nieuwe tijd.

Verkennend booronderzoek

Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied daadwerkelijk uit een terrassenlandschap bestaat, opgebouwd uit grove rivierzanden en -grinden van de Formatie van Kreftenheye. Deze afzettingen zijn afgedekt met een in dikte variërend pakket dekzand. Conform de verwachting loopt het landschap in zuidoostelijke richting op. In het noordelijke deel van het plangebied bevindt zich een laaggelegen dekzandvlakte. De bodem bestaat hier uit een vaaggrond, is nat met

roestvlekken tot in de bouwvoor en is bedekt geweest met een dun pakket komklei. De dekzandvlakte sterkt zich verder in zuidwestelijke richting uit. De bodem bestaat uit slecht ontwikkelde beekeerdgronden, wat duidt op natte omstandigheden. Ten zuidoosten van de dekzandvlakte bevindt zich een dekzandwelving. Het landschap was (en is) hier van wege de hogere ligging wat droger en daarmee ook wat gunstiger voor menselijk gebruik. De bodem bestaat hier uit slechtontwikkelde gooreerdgronden. Het zuidoostelijk deel van het plangebied betreft het conform de verwachting hoogste gelegen deel van het plangebied. Het is hier ook relatief droog met een wat lagere grondwaterstand. De top van het bodemprofiel is relatief goed ontwaterd. In dit deel van het plangebied zijn ook enkele restanten van podzolen aangetroffen in de top van het dekzand.
Het plangebied is op basis van het veldonderzoek opgedeeld in drie min of meer noordoost-zuidwest lopende zones. De noordwestelijke zone betreft een laaggelegen dekzandvlakte waaraan een lage verwachting is toegekend op het voorkomen van sporen uit alle perioden. Vervolgens is een zone ingetekend bestaande uit dekzandwelvingen. Aan deze zone is een middelhoge verwachting toegekend op het voorkomen van zowel nederzettingssporen als off-site sporen uit de periode laat-paleolithicum – volle middeleeuwen, maar met de nadruk op de ijzertijd en de Romeinse tijd. Het hoogste gelegen zuidoostelijke deel van het plangebied heeft een hoge verwachting toegekend gekregen op het voorkomen van sporen van zowel nederzettingsterreinen als off-site sporen uit de periode laat-paleolithicum – volle middeleeuwen, met de nadruk op de ijzertijd en de Romeinse tijd.
Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat begin 19e eeuw al drie clusters met boerenerven aanwezig waren binnen het plangebied. Aan deze erven is, conform de gemeentelijke beleidskaart, een hoge verwachting toegekend op het voorkomen van sporen gerelateerd aan deze historische erven.

Advies BAAC
BAAC adviseert om bij bodemverstorende activiteiten die dieper reiken dan 30 cm -mv een vervolgonderzoek te laten uitvoeren in de gebieden met een (middel)hoge verwachting. BAAC adviseert om dit vervolgonderzoek in eerste instantie uit een karterend booronderzoek te laten bestaan (onderzoeksmethode C1). Middels een dergelijk karterend booronderzoek, dat geschikt wordt geacht om vindplaatsen met een omvang van 500 tot 2000 m2 te kunnen traceren waarbij voornamelijk een strooiing van aardewerk wordt verwacht, kan worden nagegaan of daadwerkelijk archeologische resten aanwezig zijn. BAAC adviseert tevens om de locaties waaraan een hoge verwachting is toegekend op het voorkomen van sporen gerelateerd aan de historische erven te ontzien bij de plannen voor het gebied. Mocht dit niet mogelijk blijken te zijn, dan dient op deze locaties een vervolgonderzoek te worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.